U 30/2018 vp

Valtioneuvoston kirjelmä: Ehdotus Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi maakaasun sisämarkkinoiden yhteisiä sääntöjä koskevan direktiivin 2009/73/EY muuttamisesta

Eduskunnan ulkoasiainvaliokunta 12.9.2018

Hallitusneuvos Arto Rajala

Työ- ja elinkeinoministeriö Energiaosasto

Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

Kaasudirektiivin muutosesityksen keskeiset kohdat

- **EU:n maakaasulainsäädäntö ulotettaisiin jäsenvaltioiden ja kolmansien maiden välisiin yhdysputkiin EU:n lainkäyttövallan rajaan saakka**
  - Koskee väliä liittymispiste EU-verkkoon – Jäsenvaltion raja (esim. FI) / talousvyöhykkeen raja (KOM)
  - Muutos tapahtuisi direktiivin yhdysputken määritelmää muuttamalla
  - Määritelmän muutos laajentaisi direktiivin soveltamisalan lisäksi myös EU:n maakaasuverkkoasetuksen ja sen nojalla annetun sisämarkkinasäännöstön soveltamisalaa
  - Ehdotuksen johdantolauseeseen kirjattu, että EU:n lainkäyttövalta ulottuu maakaasumarkkinasääntelyssä myös jäsenvaltioiden talousvyöhykkeille
- **Kolmasmaaputkiin ulotettaisiin kaasudirektiivin sääntelystä erityisesti:**
  - Siirtoverkon eriyttäminen tuotannosta ja myynnistä
  - Kolmannen osapuolen verkkoon pääsy
  - Kansallisten sääntelyviranomaisten sääntelytoimivalta siirtotariffeihin ja –ehtoihin
  - Poikkeusmahdollisuus em. sääntelystä, jos ei vaarantaisi kilpailua, markkinoiden tehokasta toimintaa tai kaasun toimitusvarmuutta unionissa
- **Koskee vain muutamaa artiklaa, mutta on periaatteellisesti merkittävä ja vaikutukset ulottuvat myös muualle maakaasun sisämarkkinalainsäädäntöön**

Muutosesityksen keskeiset poliittiset ja oikeudelliset kysymykset

- **Taustalla lainsäädännön ”valuvika”, jonka vaikutuspiirissä merkittävä joukko kaasuputkia ja -hankkeita, mm. Suomen kaasuputki Venäjältä, NS1 ja 2, putkia Itä-Euroopassa, Balkanilla, Kyproksella, Italiassa, Iberian niemimaalla ja tulevaisuudessa EU-UK –yhdysputket**
- **Julkisessa ja poliittisessa keskustelussa ehdotus nähty liian yksioikoisesti KOM:n pyrkimyksenä estää Nordstream 2 –putken rakentaminen**
- **Keskustelu NS2:n vaikutuksesta toimitusvarmuuteen ei liity Suomen tilanteeseen**
- **Muutosesityksen oikeudelliset kysymykset**
  - Aletaanko soveltaa EU:n maakaasun sisämarkkinasääntöjä myös EU:n alueella sijaitseviin kolmasmaayhdysputkiin
  - Maakaasulainsäädännön soveltaminen talousvyöhykkeellä suhteessa YK:n merioikeusyleissopimukseen
  - EU:n ulkoisen toimivallan mahdollinen laajentuminen
  - Oikeudellinen sekavuus: mikä on toimivaltainen jäsenmaa ja sääntelyviranomainen
  - Sisämarkkinasääntöjen soveltaminen sellaisenaan kolmasmaaputkiin

Suomen kanta ja sen perusteet

- **Esitys merkityksellinen Suomelle kahta kautta: Suomella oma yhdysputki Venäjälle, NS1 ja NS2 kulkevat Suomen talousvyöhykkeellä**
- **Lähestymistavat: yhteisten oikeudellisten sääntöjen korostaminen, kompromissihakuisuus suhteessa blokkien vahvoihin vastakkaisiin näkemyksiin**
- **Keskeinen kanta: Suomi tukee KOM:n ehdotusta lainsäädännön soveltamisalan laajentamisesta välillä liittymispiste EU-verkkoon – jäsenvaltion raja (ml. aluevedet)**
  - Vastaa EU:n energian sisämarkkina- ja energiaunionipolitiikan tavoitteita
  - Vahvistaa EU:n ja reunavaltioiden asemaa suhteessa kolmansista maista tuleviin toimijoihin
  - Selkeyttää ja yhtenäistää lainsäädännön tilaa EU:n alueella ja jäsenvaltioissa, joissa unionin kaasumarkkinalainsäädäntöä ei ole sovellettu kolmasmaaputkiin
  - Vastaa Suomen kansallista maakaasumarkkinoiden uudistuspolitiikkaa
- **Talousvyöhyke tulisi rajata pois soveltamisalasta**
  - YK:n merioikeussopimus ei oikeuta kaasuputkien taloudellista sääntelyä talousvyöhykkeellä
  - NS1 ja NS2 eivät ole liitettyinä Suomen kaasuverkkoon eikä Suomen toteuttama taloudellinen sääntely ole tästäkään syystä mielekästä niiden osalta
- **EU-lainsäädännön soveltamista kannatetaan kolmasmaaputkien osalta, mutta sääntelyssä otettava riittävästi huomioon kolmansiin maihin suuntautuvan maakaasukaupan erityispiirteet**
- **Kolmasmaayhteyksien käyttöä koskevien kansainvälisten sopimusten tekeminen olisi luontevinta rajata tilanteisiin, joissa on tapauskohtaisia syitä ratkoa kaupan ongelmia erillisellä kansainvälisellä sopimuksella**
  - Tavallinen menettelytapa on sopia putken operoinnista verkonhaltijoiden välisellä yhteenliitäntäsopimuksella. Jos EU-lainsäädännön velvoitteet ja oikeudet toteutuvat jäsenvaltion rajaan asti, ei tarvetta kansainväliselle sopimukselle olisi tällaisessa tilanteessa.

Lisätiedot:

TEM/Hallitusneuvos Arto Rajala, puh. 050 434 4928